

Latvijas Kultūras akadēmija
Teātra un audiovizuālās mākslas katedra

Laikmetīgās dejas izrādes
« RAUTS »
Bakalaura darba teorētiskais pielikums

Autors:
Akadēmiskās bakalaura augstākās izglītības programmas “Mākslas”
Laikmetīgās dejas horeogrāfijas apakšprogrammas
4. kursa studente Agate Bankava
(ID Nr. 20114201)

Darba vadītāja:
profesore, mag. art. Olga Žitluhina

Rīga

2015

SATURS

IEVADS	3
SABIEDRĪBA UN SVĒTKI	4
RAKSTUROJUMS	8
STRUKTŪRA	9
MĀKSLINIECISKIE ASPEKTI	10
PROFESIONĀLIE PAŅEMIENI	11
RADOŠĀ DARBA GAITAS ĪSTENOŠANAS APRAKSTS	13
KOPSAVILKUMS /SUMMARY	15
AVOTI	16
PIELIKUMS	17

IEVADS

Laikmetīgās dejas izrāde *Rauts* apskata sabiedrības un svētku attiecības un nozīmi mūsu sadzīvē. Kāpēc cilvēkiem ir nepieciešami svētki. Kādas emocijas mēs sagaidām no svētkiem. Kā izskatītos sabiedrība, kurā svētki kļūst par ikdienu. Kā atšķirās senatnes sakrālie svētki no mūsdienām. Vai svētkiem piemīt dziedinošs spēks. Vai mākslas radīšanas process ir pielīdzināms svētkiem.

Man šis temats šķiet aktuāls un saistošs, jo svētku tematika mākslā novērojama jau izsenis. Tieši svētku un rituālu norises rezultātā ir radušies tādi mākslas novirzieni kā teātris, cirks, dejas(1). Laika un vēstures gaitā svētki transformējās. Mūsdienās cilvēki daudz laika pavada virtuālajā vidē, tur arī komunicē. Kādreiz lielu daļu komunikācijas veica svētki, piemēram, Latvijas Mazajā ģildē(2) dzīru un svētku svinēšana tika noteikta ar likumu, jo tas bija viens no veidiem kā saturēt kopienu.

Viens no darba mērķiem ir radīt svētku sajūtu. Aicināt cilvēkus vairāk priecāties par kopā būšanu atpūtas brīžos, ne tikai darba gaitās. Lai gan izrādē var saskatīt mūsdienu sabiedrībā pieņemtos negatīvos svētku aspektus, strīdus, pārmērīgu alkohola lietošanu, tomēr vēlos ikvienam skatītājam ļaut sajūst svētku iespējamo dziedinošo efektu. Svētki kā zāles pret naidu, nogurumu, dusmām, nelaimēm, rutīnu. Izrāde, kas ļauj uz pasauli skatīties ne tik nopietni.

Svētku radītāji būs dejotāji. Procesa laikā bieži izmantoju improvizācijas uzdevumus, ar kuru palīdzību kopīgi ar dejotājiem veidojām kustību partitūru un svētku noskaņu. Protams, lielu lomu spēlē telpas un dejotāju vizuālais noformējums. Turpmākajās nodaļās apskatīšu attiecības starp svētkiem un sabiedrību, kā tās līdz šim attīstītas mākslā. Kā šīs attiecības ir ietekmējušas laikmetīgās dejas izrādes *Rauts* tapšanas procesu.

(1) Wickham Glynne *Teātra vēsture* 1992.gads

(2) Neilands Aleksandrs Frīdrihs *Mazās ģildes vēsture* 2003.gads

SABIEDRĪBA UN SVĒTKI

Svētki, katram no mums par tiem ir savs priekšstats un pieredze. Mūsdienu sabiedrībā, manuprāt, ir grūti sastapt personu, kas nebūtu piedalījusies svētkos. Mitoloģijas enciklopēdijā(3) atrodams viens no svētku skaidrojumiem. Svētki arhaiskajā mītiski poētiskajā un reliģiskajā tradīcijā ir laika posms, kas īpaši saistīts ar sakrālo sfēru. Tas pieprasa, lai maksimāli darbotos līdzīgi visi svētku dalībnieki. Tie tiek atzīmēti kā īpaši institucionālizēta darbība (pat ja tiem ir improvizācijas raksturs). Svētki tiek pretstatīti ikdienai. Vēl detalizētāk diferencējot - īpaši neparastajai ikdienai, tā saucamajām nelaimīgajām dienām. Ideālā variantā svētku mērķis ir panākt, lai to dalībnieki sasniegtu optimālu psihofizisku stāvokli. No eiforijas, kas saistīta ar pasaules (vai) dieva izjūtas pilnību, līdz vidējai, neitrālai ikdienas līmeņa atgūšanai, ko ir izjaukusi traģiska, negatīva situācija. Būtiska un neatņemama svētku sastāvdaļa ir to sakralitāte. Svētku "tukšums", "neaizpildītība" vienā vai otrā veidā korolē ar svētku izpratnes parasto ideju par profānā laika ilgstamības pārtraukumu. Svētki kā stāvoklis, kad laiks apstājās, kad tā vairs nav.

Īpaši uzsvērts svētku skaidrojumā ir pirmsvētku motīvs. Caur to var saprast kā attīstījusies sabiedrība, kults un kultūra. Kā vēsta Pīrša Vitebskija darbs *Šamanis*(4) par vienu no pirmatnējām svētku formām var uzskatīt šamanisma rituāla sastāvdaļas transu un ar to saistītās transa dejas. Šamanismā varam saskatīt līdzību ar reliģiju, kaut gan nepastāv šamanisma baznīcas, svēto rakstu un priesteru, kas norādītu kas ir un kas nav pareizi. Šamanisms nav tikai reliģija vai reliģijas aspekts. Lai gan šamaņi ir mistiķi un pasauli izprot pēc sava prāta, itin viss šamaņa veiktais ir vērsts uz kāda pasaules aspekta regulēšanu par labu viņa kopienai. Dejā izpaužas tās īpašības, kas tiek uzskatītas par

(3) Mitoloģijas enciklopēdija 2.sējums 1993.gads

(4) Vitebskijs Pīrss *Šamanis* 1995.gads

šamaņa spēka devējām. Korejā rituāla laikā dejo ne tikai šamanis, bet arī pacients, draugi, tuvinieki. Sirdzējam dejošana ir dziedinoša, bet citiem dalībniekiem tā nes veiksmi. Transa dejas ir rituāls, kas piedāvā iespēju doties dvēseles ceļojumā, dvēseles dziedināšanā, izmantojot ritmu un apkārtējās grupas enerģiju. Interesanti, ka arī mūsdienās par transa dejas rituāla transformāciju varam uzskatīt jebkuru diskotēku, ballīti. Šamaņa un cilts bundzinieka uzdevumu ir pārņēmis dīdžejs(5). Transa dejojotāji - ballīšu patstāvīgie apmeklētāji. Atbalstītāji - draugi, apmeklētāji kam šis pasākums nav tik ierasta lieta. Taču bieži vien šīs transformācijas rezultātā pastāv uzskats, ka vairākums gadījumu tiek zaudēta transa deju dziedinošais, mentālais un enerģētiskais spēks.

Hansa-Georga Gadamera *Skaistā aktualitāte Māksla kā spēle, simbols un svētki*(6) lika aizdomāties ne tikai par svētku un mākslas attiecībām sabiedrībā, bet arī par mākslinieka lomu sabiedrībā. Gadamera skaidrojums par svētkiem ir šāds. Svētkos tiek novērsta savstarpēja izolācija. Ja darbs mūs šķir un dala, tad svētki ir kopības un tās pilnīgākās formas priekšstatījums. Tie sabiedrību nevis izolē, bet gan sapulcina. Svinēt- tā ir māksla. Tiem pieder stingras formas-ieražas, svētku runas. Svētku svinīgumam piederās arī klusēšana. Svētki pienāk. Pienākšana ir vārds, kas atceļ priekšstatu par mērķi uz kuru tiek iets. Pienākšana nozīmē ka nav jāiet, lai turp nokļūtu. Svētkiem pienākot tie vienmēr visu laiku ir te.

Tuva un saistoša šķīta arī Gadamera atziņa par laika attiecībām ar svētkiem, kā arī pašlaika ideja. Svarīga svētku un dzīves sastāvdaļa ir laiks. Laiks zināmā mērā tiek piedzīvots tā anonīmajā atkārtotāšanās ritmā kā mokpilns tagadīgums. Iepretim garlaicības tukšumam pastāv nodarbinātības tukšums, stāvoklis, kad nekad nav laika un vienmēr kaut kas ir darāms. Garlaicības un nodarbinātības galejības laiku

(5)<http://neurotrance.org/the-history-and-purpose-of-the-trance-dance>

(6) Gadamer Hans-Georgs *Skaistā aktualitāte Māksla kā spēle, simbols un svētki* 1977.gads

iezīmē vienādi. Tas ir kaut kas piepildīts ar visu vai neko. Laiks netiek piedzīvots kā laiks. Atšķirībā no piepildāmā tukšā laika, pastāv laiks ko Hanss-Georgs Gadamers dēvē par piepildīto laiku jeb pašlaiku. Tas nenorisinās tāpēc, ka kāds būtu piepildījies tukšo laiku, gluži pretēji, laiks ir kļuvis svinīgs. Tas ir tas, ko var dēvēt par pašlaiku un izriet no katra paša dzīves pieredzes. Pašlaika pamatformas ir bērnība, jaunība, briedums, vecums un nāve. Pēkšņi kāds kļūst vecs, redzams ka viņš vairs nav bērns, tas kas tad kļūst patiess ir viņa pašlaiks. Svētkiem arī ir raksturīgs, ka tie doti līdz ar savu svētku laiku, apturot ierasto laiku, aicinot kavēties. Aprēķināmība, iedalāmība, kas raksturīga sava laika izmantošanai, svinībās it kā mitējās.

Pašlaiks piemīt arī mākslai. Mākslasdarbs ir līdzīgs dzīvam organismam, tā ir sevī strukturēta vienība, tas nozīmē ka tam ir arī savs pašlaiks. Māksliniekam ir svarīgi atrast savu pašlaiku, nevis censties reproducēt kāda cita mākslinieka pašlaiku. Mākslas laika pieredzes būtība ir tāda, ka mēs mācamies uzskatīties, iespējams, tā ir mums pieejamā atbilstība tam, kas tiek dēvēts par mūžību.

Svētki ir veids kā saliedēt sabiedrību. Šī īpašība tika pamanīta jau sen. Amatnieku un ģilžu biedrībās(7) svētki bija ierasta lieta. Piemēram, Latvijas Mazajā ģildē svētku un dzīru rīkošana tika noteikta ar likumu. Tas bija veids kā saturēt kopienu. Lai svinības neizvērstos orgijās tika noteikti stingri statūti. Dzīrēs bija jāpiedalās visiem cunftes locekļiem, tiem kuri neieradās bija jāmaksā sods. Sodu nācās maksāt arī ja tika izliets alkohols, kuru nevarēja apsegt ar vienas kājas pēdu.

Svētkiem pieder stingras formas, rituāli un māņticība. Īpaša loma svētkos ir skaitlim trīspadsmit(8). Daudzviet skaitlis trīspadsmit tiek uzskatīts par nelaiemes nesēju. Agrāk pastāvēja četrpadsmitā viesu profesija. Pastāvēja uzskats, ka ja viesībās atradīsies trīspadsmit

(7) Neilands Aleksandrs Frīdrihs *Mazās ģildes vēsture* 2003.gads

(8) <http://www.saulesjosta.lv/index.php/mistika/658-magiskais-skaitlis-13.html>

personas pirmais kurš celies no galda drīzumā nomirs. Šo māņticību var atiecināt uz to ka, skaitlis trīspadsmit izjauc skaitļa divpadsmit pilnības ciklu. Taču pastāv kultūras, kurās skaitlis trīspadsmit ir laimes simbols. Tas liecina par jauna posma sākumu vai vecā nobeigumu. Maiju(9) kalendārā skaitlis trīspadsmit atzīmē maksimālo individuālo apziņas attālumu no sava primārā ego. Brīdis, kad cilvēks atrodas tuvu Dieva atziņai. Aizejošā laika izskaņa, jaunā sākums. Šeit skaitļa trīspadsmit būtība sasaucās ar svētkiem. Arī svētkos mēs atzīmējam jaunā sākumu, vai vecā izskaņu. Šī īpašība ir raksturīga gan individuālajiem, gan kopīgiem svētkiem.

Svētki neizpaliek bez dejām, spēlēm, dziesmām. Viena no vispazīstamākajām viesību dejām ir valsis. Valsis radies Austrijā 16.gadsimtā un tā izcelsme meklējama tradicionālajās vācu tautas dejās(10). Pāru dejas viesībās sastopamas jau no seniem laikiem menuets, polka, kadriļa. Valsis ienākot ballēs sākotnēji šķita provokatīvs un amorāls. Attālums un satvēriens starp dejojājiem nepiedienīgs. Taču ar laiku valsis kļūst par vienu no iecienītākajām balles dejām. Valša popularitāti vēl vairāk 19.gadsimtā paspilgtināja Johana Štrausa(11) mūzika.

(9)<http://www.maiji.lv/lv/maiju-kalendars/13-laika-atslegas/>

(10) <http://www.dancefacts.net/dance-history/waltz-history/>

(11)<http://www.biography.com/people/johann-strauss-9496950#the-composer>

RAKSTUROJUMS

Cilvēkam raksturīgi ir tiekties pēc mērķa, izzināt procesu. Visi vēlas būt noderīgi, nozīmīgi un nepieciešami. Reizēm rodas sajūta, ka esam pārāk aizņemti savos darbos un rūpēs. *Kas ir cilvēks? Puteklītis, kas, ielidojot saules starā, uz mazu brīdi kļuvis redzams. Ar visiem saviem priekiem, visām savām bēdām viņš atlaidās un aizlaidās, nekur nekādas zīmes neatstādams*(11). Šis Jāņa Jaunsudrabiņa citāts lika man aizdomāties par lielo plānu mazvērtīgumu. Plašajā laika ritējumā, reizēm piemirstās, ka starp mērķi un procesu atrodas arī kopābūšana. Laba laika pavadīšana, dzīves svinēšana. Svētki mūsu dzīvēs ir bieži sastopama darbība. Ar to palīdzību mēs atzīmējam dažādus dzīves notikumus. Svētkiem piemīt atšķirīgs raksturs un veids. Tos var svinēt gan indivīds, gan arī kopiena. Mēs svinam, piemēram, nacionālos svētkus (neatkarības diena), reliģiskos svētkus (Lieldienas, Ziemssvētki), individuālos svētkos (dzimšanas diena). Arī dzīvība tiek uzskatīta par svētkiem. Svētki daudz tiek un tika attēloti glezniecībā. Svētki tiek pieminēti arī daiļliteratūrā, attēloti teātra un baleta izrādēs, filmās. Lielākoties svētkiem tiek piešķirta sekundāra nozīme. Tie ir kā palīgs, lai atainotu stāsta gaitu. Manā versijā svētki ir titullomā un sižets vijās caur un ap tiem. Ideja ir izveidot laikmetīgās dejas izrādi, kurā tiek atspoguļots sabiedrības modelis, kura vienīgās rūpes, raizes un rutīna ir svētki un to svinēšana. Cik reāla vai sīreāla šķiet šī sabiedrībā no malas. Varbūt, šāda sabiedrība, patiesībā pastāv mums līdzās ikdienā.

(11) Jaunsudrabiņa Jāņa citāts

STRUKTŪRA

Dejotāju darbības un skatītāju kompozicionālais izvietojums attiecībā pret dejotājiem radies iedvesmojoties no glezniecības darbiem. Es izvēlējos četrus darbus dažādos laika posmos, kuros attainoti svētki darbībā. Pītera Brēgela vecākā darbs *Kāzu dejas* 1566.gads. Viljams Hogārts darbs *Mājas svinības* 1728-31.gads. Pjērs Ogists Renuārs darbs *Pusdienas laivošanas viesībās* 1881.gads. Anrī de Tulūzs-Lotreks darbs *dejas Mūlenrūžā* 1890.gads. Visām šīm gleznām ir vienota tematika, svētku attainojums un līdzība kompozīcijā. Katrā darbā figurē personas, kas veic darbību un līdz ar to veido gleznas kompozicionālo centru. Citi raugās uz šīm personām, kas veido gleznas centru. Daži veido grupas, kas komunicē savā starpā un nereaģē uz darbību gleznas centrā. Šo kompozicionālo paņēmieni izmantoju laikmetīgās dejas izrāde *Rauts*. Skatītājiem ir novērotāju loma. Dejotāji darba laikā maina visas trīs lomas. Viņi ir gan darbību veicēji, gan novērotāji, gan brīžiem veido grupas, kas darbojas neatkarīgi no novērotājiem vai darbību veicējiem.

Darbs sastāv no trīspadsmit ainām, svētkiem raksturīgu notikumu attainojumiem. Skaitlim trīspadsmit darbā ir nozīmīga loma. Tas simbolizē, manuprāt, svētkiem raksturīgo, summināt pagājušo vai sagaidīt jauno laiku. Pirmajā ainā skatītāji sastopās ar sajūsmu un prieku, kas mijās ar nepatīsumu. Otrajā ainā zālē parādās visi dejotāji un veido zāles kompozicionālo izvietojumu, gatavošanās svētkiem. Trešajā un ceturtajā ainā dejotāji veido aktīvas ballītes sajūtu, kas sevī iekļauj dzīru tematiku. Piektajā ainā parādās svētku dalībnieku iepazīšanās motīvs, kas pāriet uz sestās ainas kautiņu. Septītajā ainā tiek izspēlēts mīlestības motīvs, kas ievijās astotās ainas iepazīšanās darbībā ar romantisku pieskaņu. Devītajā ainā - eiforija. Desmitajā ainā sapnis. Vienpadsmitajā ainā rituāla vienotā dejas. Divpadsmitajā ainā kopējais foto. Trīspadsmitajā ainā sumināšana.

MĀKSLINIECISKIE ASPEKTI

Lai veidotu horeogrāfiju un smeltos iedvesmu izrādes tapšanai veicu nelielu aptauju starp dejotājiem. Viņiem bija jāatbild uz četriem jautājumiem, saistītiem ar svētkiem. Kāpēc Jūs rīkojiet viesības, svētkus? Kādas emocijas Jūs vēlaties saņemt, un kas Jūs mudina būt daļai no svētkiem? Kāda ir realitāte, vai jūs iegūstiet vai viņaties, kādas ir biežākās vilšanās? No dejotāju atbildēm izrietēja ne tikai radošā iedvesma kustībām. Atbildes organiski iekļāvās arī reklāmas video rullīti. Šāda aptauja šķita nepieciešama, jo ar tās palīdzību uzzināju kāds ir citu izrādes dalībnieku priekšstats par izvēlēto tematiku.

Tā kā svētkiem pieder stingras formas, šinī izrādē tās izpaudīsies dejotāju kostīmos. Visu dejotāju kostīmos būs redzama stilizēta izpratne par ģērbšanās kodeksa stilu- vakartērps. Katram dejotāja tēlam ir piemērota arī atbilstoša frizūra un grims. Veidojot tērpu stilistiku iedvesmojos no kinorežisora Federiko Fellīnī filmas *Skaistā dzīvē* (12) varoņu vakartērpiem mūsdienu skatījumā.

Scenogrāfijas uzdevums ir pirms izrādes sākuma radīt iespaidu par telpu kurā notikušas jautras viesības. Vienīgās liecības par šo notikumu ir paliekas. Viena no izrādē izmantotajām telpām tiks noformēta ar rekvizītiem, kas asociēsies ar laiku, kas jau ir pagājis. Tā radot pamestu viesību telpas sajūtu.

Muzikālais darba pavadījums sastāv gan no mūzikas ierakstiem, gan verbālām skaņām dejotāju izpildījumā. Darbā tiek izmantotas Serža Geinsbūra dziesmas *Chez les ye ye*, *Couleur cafe*, Minas dziesma *Citta vuota*, Arkādija Ostrovska vokālīze *Я очень рад, ведь я наконец возвращаюсь домой*, Black Bullet un DJ Krii dziesma *Es bleck bullet*. Muzikālie skaņdarbi apzināti ņemti no mūzikas izklaides žanriem. Šī dziesmu izvēle paspilgtina dejotāju emocijas un sajūtas

(12) Fellīnī Federiko *Skaistā dzīve* 1960.gads

attiecīgajās darba daļās. Bleck Bullet un DJ Krii dziesmā varam saklausīt latviešu repu par svētkiem, to gaitu un procesu, kas liek domāt, ka svētku temats ir aktuāls arī mūsdienu sabiedrībā, ne tikai šinī dejas izrādē.

PROFESIONĀLIE PAŅĒMIENI

Viens no darba mērķiem ir radīt svētku sajūtu. Procesa gaitā daudz pielietoju improvizācijas(13) uzdevumus. Svētku un rituālu sajūtas iegūšanai pielietoju teoriju par to, ka arī mūsdienās jebkurā ballītē vai diskotēkā var saskatīt šamanisma rituāla sastāvdaļu, transa deju. Šī teorija caurvijās visa darba garumā. Katrā no reizēm savā raksturā. Pirmajā daļā tā koncentrēta uz dejotāju individuālo kustību. Šinī sadaļā tikai vietām dejotāju grupa izdejo kopēju kustību kombināciju. Svarīga ir telpas, kolēģu un skatītāju sajūšana, uzticības veidošana, līdz ar to fokuss tiek vērsts uz āru. Nākošajā posmā fokuss tiek koncentrēts uz sevi. Fokuss uz sevi dejotājiem palīdz veikt improvizācijas uzdevumu - bezsvara stāvoklis, eiforija. Ar šī uzdevuma palīdzību darbā tiek attainota ilūzija par laiku, kas svētkos šķiet nenosakāms. Nobeigumā fokuss vērsts uz āru, savienojums starp dejotājiem, skatītājiem un telpu.

Pie darba mērķiem ir pieskaitāma arī spēle ar laiku. Spēle ar laiku tiek izspēlēta gan caur kustību kvalitātēm palēlinājums, paātrinājums, gan caur darba struktūras ritmu. Ideja, izrādes garuma laikā, panākt mirkļa efektu.

Kustību partitūras veidošanā iedvesmojos no dažādiem mūsdienu dejas stiliem. Dibenu deja, jeb twerking, par principu ņemot ideju, muskuļu aktīvu sasprindzināšanu un atlaišanu kādā no ķermeņa daļām. Izmantoju arī hip-hop, breika un šova dejas elementus, ar kuru palīdzību dejotāji pievērš sev uzmanību, kļūstot par izrādes

(13)<http://www.contemporary-dance.org/dance-terms.html>

centrālajiem tēliem. Šī doma sakrīt ar darba kompozicionālo struktūru, kas aizņemta no tēlotājmākslas darbiem. Darbā izskan arī valša dejas tematika un laikmetīga interpretācija par to.

Kustību materiāls un darbs kopumā tika veidots tā, lai ne tikai es kā horeogrāfe varu izpaust savu pašlaiku. Katram dejotājam tika piedāvāta iespēja rast savu pašlaiku un ieviest jaunas vēsmas caur katra dejotāja individuālo dejas pieredzi un ķermeņa valodu. Vienlaikus nozīmīgu lomu darbā spēlē arī dejotāju grupas sajūta, spēja sajūst vienam otra ķermeņa valodu un kustību ritmu.

RADOŠĀ DARBA GAITAS ĪSTENOŠANAS APRAKSTS

Ideja taisīt izrādi par šo tematu radās jau 3.kursa nobeigumā. Kā pirmais aizmetnis kalpoja Paolo Sorrentīno filma *Dižais skaistums* (14), kur galvenā varoņa dzīve sastāvēja no darba un uzdzīves. Nākošreiz šis temats mani uzrunāja Gorana Bregoviča koncertā, kur vienīgais novelējums skatītājiem bija: *Sviniet dzīvi! Esiet laimīgi!*

Dažādu sakrītību vai varbūt likteņa pavērsienu rezultātā šis temats mani uzrunāja vairākkārt. Man radās doma, kā būtu svinēt dzīvi izrādes garumā. Lai īstenotu šo ideju man vajadzēja kopienu, kas radītu svētku sajūtu, tādēļ automātiski mana izvēle bija sešpadsmit cilvēku saliedēta profesionāla dejotāju grupa. Mani kursabiedri - Agate Cukura, Anastasija Lonšakova, Anete Tambaka, Anne-Birthe Nord, Anna Novikova, Alise Putniņa, Eva Kronberga, Karīna Lapšina, Maija Tjurjapina, Rūta Pūce, Taisija Frolova, Ivars Broničš, Mārtiņš Sprūds, Rūdolfš Gediņš, Ģirts Bisenieks, Jānis Putniņš. Šinī izrādē nozīmīga loma ir grupas sajūtai un vienotībai. Man bija svarīgi, lai dejotāji jau iepriekš būtu sadarbojušies un zinātu viens otra gan ķermenisko, gan mentālo valodu.

Mēģinājumu grafiks diezgan konkrēts un sākotnēji stabils. Sākot no februāra līdz maijam viens mēģinājums reizi nedēļā trīs stundu garumā. Lai gan sākotnēji teorētiski radās bažas par to, vai tik lielu cilvēku skaitu būs iespējams vienmēr sapulcināt mēģinājumos, un vai tas netraucēs radošā procesa gaitu. Praksē tas izrādījās iespējams. Lai arī bija reizes, kad kāds nebija spējīgs ierasties, gala rezultātā tas nesagādāja nekādas grūtības mēģinājuma procesā.

Apskatot daudz dažādus tēlotājmākslas darbus, kas saistīti ar svētku tematiku, radās ideja, ka izrādes plakāts varētu būt glezna, kurā atainoti izrādes dalībnieki. Tēlotājmākslā jau izsenis viena no bieži

(14) Sorrentīno Paolo *Dižais skaistums* 2013.gads

sastopamām darbu tematikām ir dzīru, svētku, viesību kā arī rituālu attainojumi. Attīstoties fotogrāfijai šo sevis un apkārtnes iemūžināšanas vēlmi pārņēma fotogrāfija. Saistoša šķita doma izrādes dalībniekus attēlot mūsdienās ne tik ierastajā gleznas nevis fotogrāfijas formātā. Glezna joprojām ir iemūžināšana, tikai caur mākslinieka nevis foto objektīva aci. Tādēļ vērsos pie Latvijas Mākslas akadēmijas glezniecības nodaļas 2.kursa studentes Zīles Ziemeles. Kopīgi nolēmām, ka ideju gleznas kompozīcijai varētu ņemt no holandiešu 16.gadsimta renesanses laika gleznotājiem. Tad aktuālas bija ģilžu pasūtījuma gleznas, piemēram, gleznotāja Dērka Jākoba darbs *Grupas portrets Amsterdamas šāvēju biedrībai* 1532.gads. Kā jau iepriekš minēju ģildēm svarīga bija svētku rīkošana, jo tas bija viens no veidiem kā saturēt kopienu. Glezna tapa aptuveni trīs mēnešu laikā. Māksliniece reizēm arī piedalījās mēģinājumos, kas pēc tam, gleznošanas darba procesā, palīdzēja attainot izrādes dalībnieku personāžus ņemot vērā dejotāju tēlus izrādē. Šī glezna būs ne tikai izrādes plakāts, bet arī daļa no scenogrāfijas.

Sava vieta tika atrasta arī dejotāju atbildēm uz jautājumiem par svētkiem. Man bija svarīgi, lai atbildes izskan saistībā ar izrādi arī verbāli. Tomēr izrādes norises laikā atbildes iekļaut nevēlējos. Tās organiski atrada savu vietu izveidotajā reklāmas video rullītī. Video ierakstu man palīdzēja veidot un izstrādāt operators Ivars Veikša.

Radošā darba gaitā saskāros ar tehniskas dabas problēmām. Rekvizītu iegāde, skatuves tehniskās puses nodrošināšana (gaismas, deju grīda, skaņa) grimma mākslinieku atrašana, reklāmas izveide. Šīs problēmas efektīgi un laicīgi palīdzēja risināt Latvijas Kultūras akadēmijas 1.kursa studentes Annija Korpa un Grieta Kolosova.

KOPSAVILKUMS

Svētki var būt viss, kas mums apkārt. Viss atkarīgs no tā, kāds ir katra individuālais priekšstats par svētkiem un to nozīmi. Sabiedrībā ir neiespējami dzīvot izbēgot svētkus. Jebkura kopābūšana jau sevī iekļauj svētku saknes. Svētki dod iespēju identificēties un komunicēt ar līdzcilvēkiem. Laiks svētkos paskrien vai velkās izrietot no sabiedrības, kas sanākusi kopā. Māksliniekam ir svarīgi atrast savu pašlaiku ar ko dalīties. Manuprāt, viens no nozīmīgākajiem mākslinieka uzdevumiem ir dalīties ar savu individuālo redzējumu. Mākslinieks ir mūsdienu šamanis. Es ticu, ka māksla spēj dziedināt līdzīgi kā senatnē to darīja šamaņi. Laikmetīgās dejas izrāde *Rauts* ir kā oda svētkiem. Apskatot svētkus un kopābūšanu no senatnes līdz mūsdienām, joprojām neaizmirstot to, ka viens no svarīgākajiem svētku uzdevumiem ir saliedēšanās un mirklis ārpus ikdienas rūpēm.

SUMMARY

Celebrations can be everything that surrounds us. All depends on what is each individual picture like, in terms of festivities and its meaning. It is impossible to live in the society avoiding festivities. Every coexistence readily includes festive roots. Celebrations enable us to identify ourselves and communicate with people surrounding us. Depending on the society that is participating in such events, time can either pass quickly or be dragging. For an artist it is important to find their own presence which to share. In my opinion, one of the most important tasks of the artist is to share their individual vision. An artist is a modern shaman. I believe that art is able to heal like shamans did in the past. Contemporary dance performance *Revelry* is like an ode to a festivity. Observing celebrations and passing time together, from antiquity to the present day, it should not be forgotten the fact that it is one of the most important tasks, is unification and a moment outside of daily worries.

AVOTI

Literatūra

Hanss-Georgs Gadamers *Skaistā aktualitāte. Māksla kā spēle, simbols un svētki* 1997.gads

Redakcijas kolēģija (R.Akmentiņš, E.Katajns, E.Kokare, J.Kursīte, I.Ķemere, B.Mežale, G.Pakalns, J.Sīkstulis, K.Skujenieks, A.Vilks, V.Zariņš) Mītoloģijas enciklopēdija 2.sējums 348-349 lpp. 1993.gads
Vitebskijs Pīrss *Šamanis* 1995.gads

Wickham Glynne *Teātra vēsture* 11-15 lpp. 1985.gads

Neilands Aleksandrs Frīdrihs *Mazās ģildes vēsture* 55-61 lpp. 2003.gads

E.H.Gombrich *Mākslas vēsture* 1995.gads

Filmas

Fellīnī Federiko *Skaistā dzīve* 1960.gads

Sorrentīno Paolo *Dižais skaistums* 2013.gads

Interneta vietnes

<http://neurotrance.org/the-history-and-purpose-of-the-trance-dance>(sk. 25.02.15)

<http://www.saulsjosta.lv/index.php/mistika/658-magiskais-skaitlis-13.html> (sk. 4.03.15)

<http://www.maiji.lv/lv/maiju-kalendars/13-laika-atslegas/> (sk. 4.03.15)

<http://www.dancefacts.net/dance-history/waltz-history/> (sk. 27.03.15)

<http://www.biography.com/people/johann-strauss-9496950#the-composer> (sk. 27.03.15)

<http://www.contemporary-dance.org/dance-terms.html> (sk. 28.03.15)

PIELIKUMS

1. Pītera Brēgela vecākā darbs *Kāzu deļa* 1566. gads

2. Viljams Hogārts darbs *Mājas svinības* 1728-31. gads

3. Pjērs Ogists Renuārs darbs *Pusdienas laivošanas viesībās* 1881. gads

4. Anrī de Tulūzs-Lotreks darbs *dejas Mūlenrūžā* 1890. gads

5. Dērka Jākoba darbs *Grupas portrets Amsterdamas šāvēju biedrībai* 1532. gads

6. Zīle Ziemele darbs *15.06.2015* 2015. gads

_____ darbs
Bakalaura, maģistra

“ _____ ”
tēmas nosaukums

izstrādāts Latvijas Kultūras akadēmijas _____ katedrā
katedras nosaukums

Ar savu parakstu apliecinu, ka _____ darbs izstrādāts patstāvīgi; izmantojot citu autoru darbos publicētus datus, definējumus un viedokļus, dotas precīzas norādes (atsauces) uz to ieguves avotu; iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ .2015.
Vārds, uzvārds Paraksts

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: _____ .2015.
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds Paraksts

Recenzents: _____
Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds

Darbs iesniegts ____ . ____ .2015.

Studējošo servisa speciālists : _____
Vārds, uzvārds Paraksts

Darbs aizstāvēts LKA _____ gala pārbaudījumu komisijas sēdē
Bakalaura, maģistra

____ . ____ .2015. prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____
Vārds, uzvārds Paraksts